

John Forbes Nash: เส้นทางๆ ระหว่างอัจฉริยะกับความวิปلاส

เกิดชีวิตแปลกๆ ของนักเศรษฐศาสตร์ผู้ยิ่งใหญ่มักถูกเล่าขานกันในหมู่นักเศรษฐศาสตร์รุ่นหลังต่อมา ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมรักร่วมเพศ ของจอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ บิดาแห่งเศรษฐศาสตร์มหภาค ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ทฤษฎีของเขาถูกโจมตีว่าเป็นการแสดงออกในความมักมากและบริโภคนิยมจากนักเศรษฐศาสตร์หัวอนุรักษนิยมในสมัยนั้น หรือการที่นักเศรษฐศาสตร์ผู้ร่วมก่อตั้งสำนักคลาสสิกสมัยใหม่ (New Classical School) ตันตำรับการคาดคะเนอย่างสมเหตุสมผล (Rational Expectation) อย่างโรเบิร์ต ลูคัส ต้องเสียเงินครึ่งหนึ่งของรางวัลโนเบล (เป็นมูลค่า 5 แสนเหรียญสหรัฐหรือประมาณ 20 ล้านบาท) ที่เขาได้รับ ให้กับอดีตภรรยาตามข้อตกลงก่อนหย่าร้างที่ว่าหากเขาได้รับรางวัลโนเบล เงินที่ได้ครึ่งหนึ่งจะต้องแบ่งให้อดีตภรรยา สัญญานี้เกิดขึ้นล่วงหน้า 7 ปีก่อนที่ลูคัสจะได้รับรางวัลโนเบลในปี 1995 เนื่องจากอดีตภรรยาของลูคัสเชื่อว่าเขาจะได้รับรางวัลโนเบลในอนาคต แต่ตัวลูคัสเองกลับไม่เคยคิดว่าเขาจะได้รับรางวัลแต่อย่างใด และนี่อาจเป็นข้อพิสูจน์ว่าคนที่สามารถคาดคะเนอย่างสมเหตุสมผลมากกว่าลูคัส ไม่ใช่ใครที่ไหน แต่เป็นอดีตภรรยาของเขาเอง !

อย่างไรก็ตาม เรื่องราวของบุคคลเหล่านี้ก็ยังคงไม่แปลกและน่าสนใจเท่ากับนักคณิตศาสตร์และเศรษฐศาสตร์อย่าง จอห์น ฟอর্বส แนช (John Forbes Nash) บิดาแห่งทฤษฎีเกม ชีวิตของแนชน่าสนใจมากจน ซิลเวีย นาซา นำเรื่องราวของเขาเขียนถ่ายทอดเป็นหนังสือมีชื่อว่า *A Beautiful Mind* หนังสือเล่มนี้ติดอันดับหนังสือขายดีที่สุดในสหรัฐอเมริกา และได้รับความสนใจจากฮอลลีวู้ดที่จะนำเรื่องราวของแนชมาสร้างเป็นหนัง และนี่คงเป็นครั้งแรกของโลกที่ฮอลลีวู้ดทำหนังที่สร้างจากชีวิตของนักเศรษฐศาสตร์ และดาราที่คาดว่าจะแสดงเป็นแนชก็ไม่ใช่ใครอื่น แต่คือรัสเซล โครว์ ผู้เคยโด่งดังจากบทนายพลแมกซิมัส จากภาพยนตร์เรื่อง *Gladiator*

แนชเป็นเด็กที่ฉายแววอัจฉริยะมาแต่เด็ก วันๆ คลุกอยู่กับหนังสือ มีความสุขตามลำพัง ไม่ชอบเล่นกับเพื่อนในวัยเดียวกัน ไม่พูดคุยกับใคร ที่โรงเรียนแนชไม่เป็นที่รักของครู ด้วยความที่เขาไม่สนใจฟังคำสอน วันๆ เอาแต่ฝันเพื่อง ชอบพูดเรื่อยเปื่อยในชั้นเรียน จนพ่อแม่ของเขากลุ้มใจมากที่เขาไม่ชอบเข้าสังคม และพยายามทำทุกวิถีทางที่จะแก้ปัญหานี้ ไม่ว่าจะด้วยการส่งแนชไปเข้าค่ายฤดูร้อนหรือสั่งให้พี่สาวพาแนชออกสังคมด้วย แต่การกระทำเหล่านี้ดูเหมือนไม่ประสบความสำเร็จเท่าไรนัก

เมื่อเนซอายุได้ 12 ปีเขาได้ใช้ห้องของเขาเป็นห้องทดลองทางวิทยาศาสตร์ จนเมื่ออายุ 14 ปีเขาได้ทดลองทำระเบิดและเกิดระเบิดขึ้นจริงๆ เนซมักพยายามหาวิธีทำโจทย์เลขด้วยตัวเองไม่เหมือนกับที่ครูสอนมา มีผลให้คะแนนวิชาเลขของเนซในระดับประถมไม่ดีเท่าที่ควร ในระดับมัธยมเมื่อครูเขียนโจทย์บนกระดาน ในขณะที่นักเรียนคนอื่นหยิบกระดาษและปากกามาทด แต่เนซกลับนั่งเฉยๆ และคิดโจทย์ในหัว บ่อยครั้งที่เนซแสดงวิธีพิสูจน์คณิตศาสตร์สั้นๆ ง่ายๆ ในขณะที่ครูแสดงวิธีที่ยาวสลับซับซ้อน

ความเป็นอัจฉริยะของเนซไม่เพียงเพราะเขาคิดเร็ว จำแม่น และมีสมาธิสูงเท่านั้น แต่เขายังสามารถมองไกลและเข้าใจสิ่งที่ซับซ้อน ยากที่ผู้อื่นจะเข้าใจทันได้ ในช่วงที่เขาเข้าเรียนในระดับมหาวิทยาลัย เขามักไม่เข้าห้องเรียน จะเลือกเข้าก็แต่เฉพาะเรื่องที่ตนเองสนใจซึ่งก็นับครั้งได้ การที่เนซไม่เข้าห้องเรียนมีผลอย่างมากต่ออนวัตรกรรมที่เขาสร้างขึ้น เพราะการฟังความคิดหรือเชื่อในสิ่งที่คนอื่นสอนมากเกินไปอาจเป็นการปิดกั้นจินตนาการและจำกัดความคิด เขาใช้เวลาส่วนใหญ่คิดหาคำตอบด้วยตัวเอง ทฤษฎีเกมของเขาก็คมาจากการคิดค้นส่วนตัวของเขาด้วยเช่นกัน

เนซเป็นนักศึกษาปริญญาเอกสาขาวิชาคณิตศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยพรินซ์ตัน ขณะที่กำลังศึกษาปริญญาเอก เขาเคยขอพบเพื่อวิวาทะกับอัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ นักวิทยาศาสตร์ชื่อก้องโลก และวอน นูแมน นักคณิตศาสตร์ชื่อดังผู้คิดค้นต้นแบบของคอมพิวเตอร์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน แต่ก็ไม่ได้รับความสนใจนักด้วยความที่ดูมองว่ายังด้อยคุณวุฒิและวัยวุฒิของเขา

อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จของเนซก็พิสูจน์ถึงความเป็นอัจฉริยะของเขาเมื่อเขาสามารถเรียนจบปริญญาเอกได้อย่างรวดเร็วด้วยอายุเพียง 21 ปีเท่านั้น และวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกเกี่ยวกับทฤษฎีเกมของเขามีความหนาเพียง 27 หน้า และงานนี้เองที่ทำให้เขาได้รางวัลโนเบลในปี 1994

หลังจากจบปริญญาเอกแล้ว เนซได้ทำงานที่ RAND หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการคิดค้นวิจัยเกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศที่นักวิชาการสาขาต่างๆ ใฝ่ฝันที่จะเข้าไปทำงาน ในที่ทำงานเพื่อนร่วมงานรู้สึกถึงความแปลกของเนซเช่นกัน เวลาเดินสวนกันเนซไม่เคยหยุดทัก ทำเหมือนกับว่ามองไม่เห็น ถึงกระนั้นก็ตาม เนซก็พร้อมที่จะเดินเข้าไปในห้องทำงานของคนอื่นเมื่อถูกขอให้ช่วยแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่มักเขียนไว้บนกระดานในห้องทำงาน และต่อมาเนซย้ายมาเป็นอาจารย์ที่มหาวิทยาลัยพรินซ์ตัน

จุดหักเหในชีวิตของเนซเกิดขึ้นเมื่อเขามีอายุได้ 30 ปี เขามีอาการป่วยทางจิตที่เรียกว่า Schizophrenia เขาเริ่มที่จะเชื่อเรื่องมนุษย์ต่างดาว เห็นภาพต่างๆ มีลักษณะเหมือนหลับอยู่และ

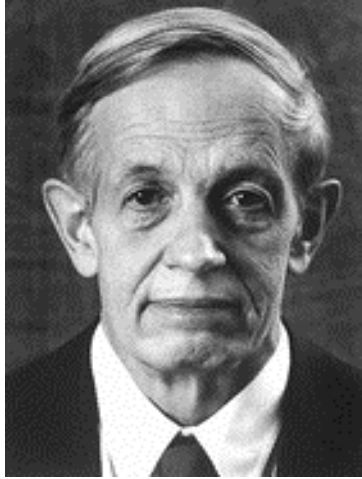
กำลังฝัน สาเหตุของโรคยากที่จะทราบได้ แต่คาดกันว่าน่าจะเกิดจากความเชื่ออย่างมุ่งมั่นว่าทุกสิ่งทุกอย่างในโลกมีเหตุมีผล (ซึ่งความเชื่อนี้เป็นต้นกำเนิดของทฤษฎีเกมของเขาด้วย) สิ่งนี้ทำให้แนชเชื่อว่าการคิดแบบเป็นเหตุเป็นผลจะทำให้เขาเข้าถึงความจริงทั้งปวงและนำมาซึ่งความเป็นสัมพัทธ์ในที่สุด ความพยายามที่จะแสวงหาเหตุผลและคำตอบของทุกสิ่งทุกอย่างนี้ทำให้เขาหลุดไปสู่โลกของความฝันเป็นเวลากว่า 30 ปี แต่แล้วก็เหมือนสวรรค์มาโปรดเมื่ออาการของแนชเริ่มดีขึ้น แนชเริ่มต้นจากฝันเมื่อเขาอายุประมาณ 60 ปี หลังจากนั้นอีก 6 ปีข่าวดีและรางวัลเกียรติยศก็มาถึง เมื่อแนชได้รับโทรศัพท์จากสต็อกโฮล์มในตอนเช้าว่าเขาได้รับรางวัลโนเบลในปี 1994 จากทฤษฎีเกมที่เขาคิดค้น

ทฤษฎีเกมของแนชมีอิทธิพลอย่างมากในปัจจุบันในสาขาวิชาต่างๆ มากมาย เช่น ในสาขาวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ที่ทฤษฎีเกมถูกใช้ในการสร้างเกมคอมพิวเตอร์ เช่น เกมหมากรุก ในสาขาคณิตศาสตร์ที่ทฤษฎีเกมได้กลายเป็นแขนงวิชาใหม่ที่ได้รับ ความสนใจอย่างสูง ในสาขาสังคมศาสตร์ที่ทฤษฎีเกมถูกนำไปใช้เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ทางสังคมและการเกิดของสังคม ในสาขาชีววิทยาที่ทฤษฎีเกมถูกนำไปใช้ในการอธิบายความสัมพันธ์สิ่งมีชีวิตในรูปแบบต่างๆ เช่น ความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยกัน (อย่างเช่น ความสัมพันธ์ระหว่างนกเอี้ยง กับควายเผ่า) และพฤติกรรมของสัตว์ที่อยู่รวมกันเป็นฝูง

ในทางเศรษฐศาสตร์ทฤษฎีเกมถูกใช้ในการอธิบายตลาดที่มีผู้ขายน้อยรายและการค้าระหว่างประเทศ และเป็นที่เชื่อกันว่าทฤษฎีเกมอาจจะทวีความสำคัญมากขึ้นจนสามารถทดแทนเศรษฐศาสตร์จุลภาคแบบเก่าไปในที่สุด

แม้ว่าแนชจะมีพฤติกรรมแปลกๆ มากมาย แต่สิ่งเหล่านี้มาจากจิตใจที่ใฝ่บริสุทธิ์ปราศจากสิ่งปรองดองใดๆ และไม่เป็นพิษเป็นภัยกับใคร เหมือนกับชื่อหนังสือ *A Beautiful Mind* ชีวิตของแนชเพื่อการเรียนรู้ ค้นหาและสร้างคุณค่าทางวิชาการฝากไว้แก่มนุษยโลก แนชอยู่ในโลกแห่งความฝันกว่าครึ่งชีวิตของเขา วันนี้แนชตื่นจากฝัน เหมือนกับว่าถูกปลุกขึ้นมาเพื่อรับรางวัลจากคุณประโยชน์ที่เขาได้สร้างไว้ให้กับพิภพนี้.

ธนะพงษ์ โปธิปิติ และ กิริยา กุลกลการ

John Forbes Nash

พิมพ์ครั้งแรกใน **เศรษฐศาสตร์** ปีที่ 14 ฉบับที่ 10 ตุลาคม 2543